

Risto Puutio & Anna Tienhaara

(Julkaistu Psykoterapia -lehdessä 3/2013)

Psykoanalyttista pedagogiikkaa Tavistock-konferenssin muodossa

Tässä tekstissä kerromme oppimiskokemuksistamme Tavistock-instituutin vuosittain toteuttamasta, group relation -traditioon liittyvästä kahden viikon pituisesta ns. Leicester-konferenssista. Ainoina suomalaisina olimme mukana vuoden 2013 tapahtumassa, jossa osallistujia oli 47 jakautuen 18 eri kansallisuuden edustajaan. Tapahtumaa ohjasi 10 hengen työryhmä, jota johti Tavistock instituutin nykyinen johtaja Eliat Aram ja edellinen johtaja Mani Sher.

Konferenssin ideana on tuottaa kokemus pien- ja suurryhmään osallistumisesta ja mahdollistaa näissä toteutuvan dynamiikan yhteisöllinen tutkiminen sekä omakohtaisen kokemuksen tarkastelu. Konferenssin perustehtäväksi on kuvattu toimijuuden ja vaikutusvallan (authority) tutkiminen rooleissa, jotka syntyvät konferenssin muodostaman organisaation puitteissa - kokemuksellisessa pienryhmässä, suurryhmässä ja eri muotoisissa ryhmien välisissä tapahtumissa. Tarkastelun kohteena ovat niin yksilöiden kuin ryhmien väliset suhteet kuin institutionaalisissa suhteissa syntyvät ilmiöt. Konferenssia voi hyvin kuvata ”psykoanalyttisesi pedagogiikaksi”, sillä ryhmäkokemus tuotetaan tyhjän tilan kautta ja huomiota suunnataan kokemuksen kautta tapahtuvaan oppimiseen ja sen esteisiin. Syntyneiden kokemusten jäsentämistä varten ohjelmassa toistuvana tapahtumana oli ns. soveltavat ryhmät sekä yhteispöytätyöt. Päivittäin toteutettiin myös puolitoistatuntinen jooga-sessio, mikä mahdollisti kontaktin ylläpitämistä omaan itseen.

Leicester-konferenssilla on takanaan vuosikymmenien perinne. Ensimmäinen konferenssi järjestettiin jo vuonna 1957. Tapahtuma tuottaa osallistujien näköisiä teemoja – tällä kertaa keskustelut kietoutuivat globaalin maailman kysymyksiin kuten eri uskontojen välisten yhteyksien mahdollisuuteen ja toiminnan ehtoihin kansainvälisissä organisaatioissa.

Näimme ja koimme konferenssin aikana monia asioita osallistumisen dynamiikasta. Kokemus teki näkyväksi sitä, kuinka runsaasti projektiot värittävät osallistujien havaintoja toinen toisistaan sekä tapahtumien johtajista. Konferenssin aikana koko ryhmältä saatu välitön palaute auttoi omien ja toisten projektoiden tunnistamisessa. Konferenssi pani jokaisen osallistujan kokemaan yksilön ja ryhmän välistä jännitettä, ryhmään liittymisen vaikeutta, tukeutumisen tarvetta ja riippuvuutta joko omakohtaisesti tai muiden tuottamana. Yksilön ja ryhmän väliseen jännitteseen liittyi esimerkiksi viehättämisen ja viehättymisen elementtejä, myös seksuaalista jännitettä, mikä sai joissain tilanteissa paljon tilaa ryhmissä. Oppimiskokemuksena tämä havainnollisti ryhmäilmiöiden primitiivistä perusluonnetta. Kokemus ryhmässä tapahtuvasta regressiosta ja yksilön haavoittuvuudesta tulivat näkyviksi sekä omien että muiden reaktioiden kautta. Reaktiot olivat usein hyvin intensiivisiä saaden kiehtovan tai jopa pelottavan erilaisia ilmiöitä meissä jokaisessa. Saimme nähdä, kuinka ryhmäkokemus tuottaa polarisaatioita, kilpailua ja

aggressiota. Mitä kompleksisemmaksi tapahtumat kaksiviikkoisen konferenssin aikana kävivät, sen järeämpiä olivat myös ahdistukselta suojautumisen keinot. Joidenkin osallistujien kokemukset ilmenivät myös voimakkainakin fyysisinä reaktioina.

Vastapainoksi kokemuksen tuottamille, omissa nahoissa tuntuville vaikeuksille, konferenssi tuotti monia oppimisen paikkoja. Se tarjosi turvalliset puitteet omien toimintastrategioiden ja sisäistysten tutkimiseksi sekä ympäristön kokeilla toimintaa itselle uusissa rooleissa. Uusien roolien kokeilu realisoi roolin ottoon sisältyviä riskejä ja uuden luomisen mahdollisuuksia - konferenssikokemus piirtyikin nyt tapahtuman jälkeen eräänlaisena pienoismallina elävästä elämästä. Oppiminen ei suinkaan päättynyt konferenssin päätyttyä vaan tapahtuma itsessään tarjosi paljon mietittävää omasta itsestä ja suhteissa olemisesta muihin.

Konferenssin tarjoamat oppimistilanteet ja -kokemukset olivat paikoittain niin voimakkaita tai nopeatempoisia, että oli mahdotonta kyetä tunnistamaan ja jäsentämään omia tunteita. Tämän vuoksi soveltavat ryhmät olivat tärkeitä pysähtymisen paikkoja, joissa oli mahdollisuus pyrkiä tunnistamaan ja tunnustelemaan omaa kokemusta oman pienryhmän ja konsultin johdolla. Osalle osallistujista myös jooga oli tärkeä keino luoda syvempi yhteys omiin tunteisiin.

Eräs konferenssin henkilökuntaan kuulunut konsultti opasti osallistujia, että mitään suuria päätöksiä omassa elämässä ei kannattaisi tehdä konferenssin päättymistä seuraavien kolmen kuukauden aikana. Tämä neuvo kuvastaa hyvin konferenssin synnyttämien oppimistilanteiden voimallisuutta ja niiden vaikutusta osallistujan tunteisiin ja kokemuksiin omista rooleista suhteessa muihin.

Konferenssi tunnetaan Suomessa Tavistock-konferenssin nimellä ja sitä toteutetaan Metanoia Instituutin (www.metanoia.fi) organisoimana vuosittain myös meillä.

Kirjoittajat:

Risto Puutio, PsT, työ- ja organisaatiopsykologi, toimitusjohtaja (Metanoia Instituutti)

Anna Tienhaara, PsM työterveyspsykologi, Työterveyslaitos (Helsinki)